

Talousvaliokunnan mietintö 4/1996 vp

Hallituksen esitys laeiksi osuuskuntalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunta on lähettänyt 19 päivänä maaliskuuta 1996 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 10/1996 vp laeiksi osuuskuntalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Ehdotuksen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylitarkastaja Seppo Tanninen valtiovarainministeriöstä, toimistopäällikkö Esa Helakallio rahoitustarkastuksesta, lakimies Teija Peltola kuluttajavirastosta, erikoistutkija Johanna Juusela kilpailuvirastosta, kehitysjohdaja Risto Mäkeläinen Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnasta, varatoimitusjohtaja Kirsti Salminen Osuusliike Elannosta, johtaja Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä ja osastopäällikkö Jouko Mikkola Osuuspankkien Keskusliitosta.

Hallituksen esitys

Esityksellä pyritään saattamaan osuuskuntien säästökassatoimintaa koskeva lainsäädäntö muun rahoitus- ja arvopaperimarkkinoita koskevan säännösten tasolle sekä lähentämään säästökassaan sijoittamista arvopaperimarkkinoilla säännellyn riskisijoittamisen suuntaan.

Esityksessä alalle tuloa ja alan itsesääätelyä koskevia vaatimuksia täsmennetään, jäsenajoitusten riskiluonnetta korostetaan ja sijoittajan suojaa parannetaan. Esityksessä on myös rahapesua ja jäsenajoitusten markkinointia koskevat säännökset, jotka soveltuvin osin noudattavat voimassa olevaa luottolaitoslainsäädäntöä.

Osuuskuntalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vain sellainen osuuskunta, jonka pääasiallisena alana on vähittäiskauppa, saa liiketoimintansa rahoittamiseksi harjoittaa säästökassatoimintaa vastaanottamalla takaisin maksettavia jäsenajoituksia. Jos osuuskunta on konsernin emo- tai tytäryritys, jäsenajoituksia saa vastaanottaa vain, jos konsernin pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa.

Säästökassatoiminnan harjoittamisen edellytykseksi asetetaan osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevat vähimmäisvaatimukset. Myös osuuskunnan maksuvalmiudelle asetetaan edelleen erityisvaatimuksia ja kassavarantovelvoitetta tiukennetaan.

Säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla on oltava erityiset säästökassatoimintaa koskevat säännöt, jotka valtiovarainministeriö vahvistaa. Sen sijaan osuuskunnan sääntöjä ei enää tarvitse toimittaa valtiovarainministeriön tarkastettavaksi. Laissa säädetään sääntöjen vähimmäissisällöstä.

Osuuskunnalta poistuu lakiin perustuva velvollisuus järjestää takaus tai muu vastaava vakuus jäsenajoitukseen perustuvan saamisen turvaamiseksi. Vakuusjärjestelyt jäävät osuuskunnan omaan harkintaan ja omalle vastuulle. Samalla poistetaan valtiovarainministeriön velvollisuus hyväksyä vakuusjärjestelyt.

Vakuuksien hyväksymismenettely korvataan osuuskunnan tiedonantovelvollisuudella. Osuuskunta on velvollinen pitämään jäsenajoittajien saatavilla riittävät tiedot jäsenajoituksen arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista. Osuuskunnan tulee myös laatia tilinpäätöksen pääkohdat sisältävä tilinpäätöstiedote. Osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöstiedotteessa on kerrottava jäsenajoittajille myös vakuusjärjestelyistä ja niiden kattavuudesta.

Säästökassatoimintaa tarkastaa osuuskunnan kokouksen valitsema säästökassatarkastaja. Tarkastajan tulee olla Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

Samalla ehdotetaan kumottavaksi osuuskunnan talletuksesta antaman vastakirjan tai muun todistuksen kuolettamisesta annettu laki sekä muutettavaksi markkinatuomioistuimesta annettua lakia ja luottolaitostoiminnasta annettua lakia.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen tavoitteena on kehittää säästökassatoimintaa omistajarahoituksena. Valiokunta pitää tätä selvänä parannuksena nykytilaan. Uuden käsitteistön käyttöönotto selkiinnyttää lain tavoitteita. Säästökassatalletusten sijaan lakiin on otettu käsite jäsenijoitus, joka korostaa osuuskunnan jäseniltään vastaanottamien varojen riskisijoitusluonnetta.

Elinkeinopoliittisesti on perusteltua, että osuuskunnilla on edelleen mahdollisuus hankkia oman pääoman ehtoista rahoitusta omistajiltaan liiketoiminnan rahoittamiseen.

Oikeutta säästökassatoiminnan harjoittamiseen täsmennetään ottamalla lakiin vähimmäisvaatimukset mm. osuuspääomasta ja jäsenmäärästä. Tämä on perusteltua jäsenijoitukseen liittyvien riskien vähentämiseksi.

Erityisen tärkeänä valiokunta pitää monitoimiosuuskuntia koskevaa säännöstä, jonka mukaan myös koko konsernin pääasiallisen toimialan tulee olla vähittäiskauppa, jotta oikeus säästökassatoimintaan syntyy. Monitoimiosuuskuntien liiketoimintaan saattaa liittyä suurempi riski kuin pelkkää vähittäiskauppaa harjoittaviin, joten säännös on tarpeen säästökassatoiminnan riskien vähentämiseksi.

Osuuskunnan maksuvalmiussääntelyn tiukentaminen parantaa jäsenijoittajan suojaa, jota valiokunta myös pitää tarpeellisena.

Säästökassojen tiedonantovelvollisuus jäsenijoittajia kohtaan vastaa arvopaperilainsäädännössä noudatettavia periaatteita. Tähän asti lainsäädäntö ei ole edellyttänyt osuuskuntien antavan säästökassatallettajille tietoa taloudellisesta tilastaan ja sen kehityksestä. Tiedonantovelvollisuus merkitsee valiokunnan mielestä selvää parannusta sijoittajan suojaan.

Säästökassojen vakuusjärjestelyt jäävät yksin-

omaan osuuskunnan omaan harkintaan ja vastuulle. Laista poistuu valtiovarainministeriön velvollisuus hyväksyä vakuusjärjestelyt.

Voimassa ollut viranomaisvalvonta on osoittautunut ongelmalliseksi. Sen menestyksellinen harjoittaminen, esimerkiksi vakuusjärjestelyn riittävyden varmistaminen, edellyttäisi, että viranomaisvalvonta ulottuisi säästökassatoiminnasta itse osuusliikkeen liiketoimintaan. Valiokunta ei pidä tätä tarkoituksenmukaisena.

Lain tavoitteen kannalta on perusteltua siirtää viranomaisvalvonnasta alan itsesääntelyyn. Vastuu säästökassatoiminnan tarkastuksesta tulee säästökassatarkastajalle.

Osuuskuntalain muutosten myötä kilpailuneutraalisuus sijoitusmarkkinoilla paranee.

Valiokunta ehdottaa, että osuuskuntalakiehdotuksen 17 a §:ssä katsastuskausi-sana muutetaan katsauskaudeksi ja 201 §:ään tehdään teknisluonteinen korjaus. Muutoksilla ei ole vaikutusta lakiehdotuksen asialliseen sisältöön.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan luottolaitostoiminnasta annettua lakia täydennettäväksi siten, että vain talletuspankilla on oikeus markkinoinnissa käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista ilmaisua talletus. Talletus-sanan lainvastainen käyttö on talletuspankkirikos.

Tulkinnanvaraisuuden välttämiseksi valiokunta ehdottaa säännöksiä täydennettäväksi siten, että talletus-sanaa ei saa käyttää myöskään muun sanan yhdysosana.

Valiokunnalla ei ole muuta huomautettavaa lakiehdotusten johdosta.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että 1. ja 4. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki**osuuskuntalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1954 annetun osuuskuntalain (247/54) 3 luku, 160 §, 198 §:n 1 momentti ja 199—201 §, sellaisina kuin ne ovat, 3 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 160 § 28 päivänä lokakuuta 1994 annetussa laissa (939/94), 198 §:n 1 momentti 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (808/90) ja 199—201 § 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1249/89), sekä *lisätään* lakiin uusi 206 § seuraavasti:

3 luku

Säästökassatoiminta

16, 16 a—16 j ja 17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

17 a §

(1—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Osavuositarkastuksessa on selostettava osuuskunnan toimintaa, tulokset ja investointeja sekä rahoituslaitteen ja toimintaympäristön muutoksia edellisen tilikauden päättymisen jälkeen. *Katsauskaudella* toimintaan ja tulokseen vaikuttaneista poikkeuksellisista seikoista on annettava selostus. Osavuositarkastuksessa esitettävien tietojen on oltava vertailukelpoisia edellisen tilikauden vastaavan katsauskauden tietoihin. Osavuositarkastuksessa on myös selostettava osuuskunnan toiminnan ja tuloksen kannalta olennaisia katsauskauden jälkeisiä tapahtumia sekä osuuskunnan todennäköistä kehitystä kuluva tilikautena siinä määrin kuin se on mahdollista. Tarkemmat määräykset tarkastuksen sisällöstä ja annettavien tietojen esittämistavasta annetaan ministeriön päätöksellä.

(7—9 mom. kuten hallituksen esityksessä)

17 b—17 d, 18, 18 a, 160 ja 198—200 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

201 §

Jos säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tai varajäsen, toimihenkilö tai säästökassatarkastaja ei ole toiminnassaan noudattanut 3 luvun säännöksiä, osuuskunnan tai säästökassatoimintaa koskevien sääntöjen määräyksiä tai *viranomaisten* asianmukaisesti antamia määräyksiä, lääninhallitus voi säästökassatarkastajan tai osuuskunnan jäsenen hakemuksesta sakon uhalla velvoittaa asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

206 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

4.

Laki**luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/93) 50 §:n 2 momentti ja 99 § sekä

lisätään 82 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

50 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

82 §

Markkinointi

— — — — —
Vain talletuspankilla on oikeus markkinoinnissa käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista *sanaa talletus sellaise-
naan tai yhdysosana*.

99 §

Talletuspankkirikos

Joka 50 §:n vastaisesti ottaa yleisöltä varoja tai 8 §:n vastaisesti käyttää toiminimessään tai muutoin toimintaansa osoittamaan ”pankki”-nimitystä taikka 82 §:n 4 momentin vastaisesti käyttää markkinoinnissa *sanaa talletus sellaisenaan tai yhdysosana*, on tuomittava *talletuspankkirikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Tuulikki Härmäläinen /sd, jäsenet Matti Aura /kok, Mikko Immonen /vas, Riitta Korhonen /kok, Erkki Par-

tanen /sd, Kirsi Piha /kok, Vuokko Rehn /kesk, Ola Rosendahl /r, Mauri Salo /kesk, Sakari Smeds /skl ja Janne Viitamies /sd sekä varajäsen Mari Kiviniemi /kesk.